

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
АУТОНОМНА ПОКРАЈИНА ВОЈВОДИНА
ГРАД ЗРЕЊАНИН

ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА ГРАДА ЗРЕЊАНИНА

ДЕВЕТИ ГОДИШЊИ ИЗВЕШТАЈ

Увод

Дајемо неколико уводних речи ради упознавања јавности са радом заштитника грађана :

«Чланом 97. Закона о локалној самоуправи (« Службени гласник РС», број 127/07), предвиђено је да се у јединици локалне самоуправе може установити заштитник грађана, који је овлашћен да контролише поштовање права грађана, утврђује повреде учињене актима, радњама или нечињењем органа управе и јавних служби ако се ради о повреди прописа и општих аката јединице локалне самоуправе.

Приказаћемо девети годишњи извештај заштитника грађана за територију града Зрењанина, а који ће обухватити период активности од 01.01.2012. до 31.12.2012.године. Извештај ће садржати све области које предвиђа Одлука о заштитнику грађана града Зрењанина и подноси се Скупштини града Зрењанина на разматрање.

Овај извештај садржи следеће области: заштите људских права, заштите права националних мањина, заштите права детета и равноправности полова и подноси га заштитник грађана за територију града Зрењанина, заменик заштитника грађана задужен за заштиту права националних мањина и заменица заштитника грађана задужена за заштиту права детета и равноправност полова.

Заштитник грађана контролише много више од формалног поштовања закона, јер испитује етичност, савесност, непристрасност, стручност, делотворност, поштовање достојанства странке и остале особине које треба да карактеришу добру управу, а које грађани с пуним правом очекују од оних које као порески обвезници плаћају.

Поступак пред заштитником грађана

Свако лице може се обратити заштитнику грађана уколико сматра да су му актом, радњом или нечињењем органа управе повређена права.

Подносилац представке је дужан да, пре подношења представке заштитнику грађана покуша да заштити своја права у одговарајућем правном поступку. Ово стога, што заштитник грађана не одлучује о самим правима, већ контролише да ли су о њима законито и правилно одлучивали други надлежни органи.

Заштитник грађана упутиће подносиоца представке на покретање одговарајућег поступка, ако је такав поступак предвиђен, и неће поступати по представци док претходно не буду исцрпљена сва правна средства у одговарајућем поступку.

Изузетно, заштитник грађана може да покрене поступак и када није искоришћено редовно правно средство, ако би окончање поступка по правним средствима представљало опасност за заштиту људских права.

У пракси, заштитница грађана града Зрењанина, чешће поступа по овом изузетку, односно док нису исрпљена редовна правна средства, јер дужина трајања поступка, или непоступање органа управе по захтеву подносиоца представке, већ чине штету грађанима и представљају опасност за заштиту људских права.

О покретању и завршетку поступка обавештава се подносилац представке и орган против кога је представка поднета.

Органи управе и јавне службе обавезни су да сарађују са заштитником грађана што је прецизно дефинисано Одлуком о заштитнику грађана града Зрењанина.

Сви органи града и градска управа дужни су да приме заштитника грађана на његов захтев одмах, а најкасније у року од 15 дана од дана упућивања захтева.

Уколико заштитник грађана по завршетку поступка/истраге сматра да нема повреде људских права, нити неправилног поступања органа, обавештава о томе подносиоца представке и орган управе на чије се поступање представка односила.

Ако након завршетка поступка/истраге утврди да је повређено неко људско право заштитник грађана може:

- предложити органима управе поновно спровођење поступка у складу са законом,
- предложити правила понашања за унапређење рада и поступања са грађанима,
- поднети захтев за привремено обустављање од извршења коначног акта,
- иницирати покретање дисциплинског поступка против службеног лица за које је истрагом утврдио да је одговорно за повреду или против лица које је ометало истрагу,
- иницирати код надлежног јавног тужиоца покретање прекршајног или кривичног поступка.

Када нађе да су постојали недостаци у раду органа управе против кога је представка поднета, заштитник грађана упућује препоруку том органу о томе како би уочени недостатак требало отклонити и истовремено обавештава јавност путем средстава јавног информисања.

Први део – стање људских права

Број и структура представки грађана/грађанки

Број представки грађана/ки током 2012 године видно се повећао у односу на 2011 годину а нарочито у другој половини године. Садржај представки у великој мери карактерисао је однос неповерења грађана/ки у ефикасност градских служби и органа управе које контролише заштитник грађана, сумња у објективност, непристрасност, стручност и спорост у раду административних службеника, независно од тога да ли су се грађани/ке обратили заштитнику грађана у писаном облику или усменим путем.

Један од разлога повећаног броја представки је и боља информисаност грађана/ки о надлежностима и самом раду институције заштитника грађана. У току 2012 године предузето је низ активности у смислу

медијске промоције као и непосредни сусрети са грађанима/кама по месним заједницама, као и велики број издатих саопштења у вези кршења грађанских права а која су проистекла из свакодневних потреба грађана у односу на градску управу и јавна предузећа.

Овде ће бити приказане представке грађана/ки који су се заштитнику грађана обратили у писаној форми не рачунајући представке грађана/ки који су се обратили усменим путем и којом приликом је заштитница грађана спровела бројне интервенције без покретања поступка/истраге, а ради бржег и ефикаснијег решавања уочених неправилности у раду органа управе. Такође, у овај део приказа не улазе представке које су поднете заменику заштитника грађана задуженог за заштиту права националних мањина које ће посебно представити у свом делу овог извештаја.

Представке у писаној форми органу заштитника грађана града Зрењанина поднело је 60 грађана и грађанки које приказујемо следећом табелом:

Р.Б.	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ ГРАЂАНА/КЕ	ОРГАН УПРАВЕ	ПОСТУПАЊЕ ЗАШТИТНИКА ГРАЂАНА ПО ОДЛУЦИ О ЗАШТИТНИКУ ГРАЂАНА ГРАДА ЗРЕЊАНИНА
1.	ИН	Притужба упућена заштитнику грађана Новог Сада који је проследио предмет заменици заштитника грађана на надлежност	Заменица заштитника грађана упутила допис да прецизира садржину представке и достави тражену документацију Поступак у току.
2.	ТС	Притужба на рад ЈП «Градска стамбена агенција» Зрењанин	Заштитник грађана донела Одлуку о одбацивању представке јер се садржај не односи на рад органа управе на основу члана 19. Одлуке о заштитнику грађана
3.	ЗВ	Притужба на рад Центра за социјални рад Зрењанин	Заменица за заштиту права детета и равноправност полова донела одлуку о отварању истраге и након тога обуставила поступак сходно члану 24. став 2 одлуке о заштитнику грађана
4.	ЖА	Притужба на рад републичких органа	Заштитница грађана поступила по члану 35 Закона о заштитнику грађана Републике Србије
5.	ЗН	Притужба на рад Центра за социјални рад Зрењанин	Заменица за заштиту права детета и равноправност полова. Поступак пред заштитником грађана је у току
6.	ТШ	Притужба на рад градске управе – Комисије за вођење поступка и доношење решења по захтеву за враћање одузетог	Заштитница грађана утврдила повреду права грађана и донела мишљење сходно члану 26. Одлуке о заштитнику грађана

		земљишта	
7.	Рад по сопственој иницијативи заменице за заштиту права детета и равноправност полова (члан 10б Одлуке о заштитнику грађана)	Предшколска установа Зрењанин	Заменица за заштиту права детета и равноправност полова утврдила повреду права деце у Предшколској установи и донела препоруку сходно члану 26. Одлуке о заштитнику грађана
8.	АБ	Притужба на повреду републичких прописа	Заменица заштитника грађана задужена за права детета и равноправност полова поступила на основу Закона о заштитнику грађана Републике Србије
9.	ЖБ	Притужба на рад градске управе града Зрењанина	Заштитница грађана поступила по члану 24. став 2. Одлуке о заштитнику грађана и обавестиола странку да је утврдила да по завршетку истраге нема повреде људских права
10.	МК	Притужба на рад ЈКП «Пијаце и паркинзи» Зрењанин	Заштитница грађана донела Одлуку о одбацивању представке јер нису исцрпљени сви редовни правни лекови за отклањање повреда, а на основу члана 19. Одлуке о заштитнику грађана
11.	МВ	Притужба на рад Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање Филијала Зрењанин	Заштитница грађана поступила по члану 35. Закона о заштитнику грађана Републике Србије. Заштитник грађана Републике Србије је дописом број: _____ дел.бр. _____ од 23.05.2012.године обавестио заштитницу грађана града Зрењанина да је поводом притужбе МВ коју је актом Сл.бр. _____ од 04.05.2012.године проследили на надлежност, притужба именованог одбијена као неоснована.
12.	ДЈ	Притужба на рад градске управе града Зрењанина и ЈП Дирекција за изградњу и уређење града Зрењанина	Заштитница грађана донела Одлуку о одбацивању представке јер нису исцрпљени сви редовни правни лекови за отклањање повреда, а на основу члана 19. Одлуке о заштитнику грађана

13.	ГЈ	Притужба на рад градске управе града Зрењанина	Заштитница грађана утврдила повреду права грађана и донела препоруку градској управи града Зрењанина на основу члана 26. Одлуке о заштитнику грађана града Зрењанина
14.	АП		Архивиран предмет
15.	ИД	Притужба на рад градске управе града Зрењанина	Заштитница грађана донела обавештење подносиоцу представке и органу управе да након спроведене истраге нема повреде људских права, нити неправилног поступања органа сходно члану 24. став 2. Одлуке о заштитнику грађана града Зрењанина
16.	НХ	Притужба на Дом здравља др »Бошко Вребалов» Зрењанин	Заменица за заштиту права детета и равноправност полова. након спроведене истраге, дала мишљење сходно члану 26. Одлуке о заштитнику грађана града Зрењанина
17.	ГГ	Обавештење заштитнику грађана	Архивирано из разлога непостојања основа за поступање заштитника грађана јер се не ради о представци, већ о обавештењу у смислу информације
18.	МБ	Притужба на рад Центра за социјални рад Зрењанин	Заштитница грађана поступила по члану 19. одлуке о заштитнику грађана и обавестила подносиоца да достави доказе о искоришћеним редовним правним средствима. Поступак пред заштитником грађана је у току
19.	ТЈ	Притужба на рад градске управе града Зрењанина	Заштитница грађана донела Одлуку о одбацивању представке на основу члана 19. Одлуке о заштитнику грађана из разлога што је поводом исте ствари заштитник грађана раније одлучивао
20.	СМ	Притужба на рад градске управе града Зрењанина	Поступак пред заштитником грађана је у току
21.	МГ	Притужба на рад градске управе – Комисије за вођење поступка и доношење решења по захтеву за враћање одузетог земљишта	Утврђена повреда права грађана и донета препорука градској управи града Зрењанина на основу члана 26. Одлуке о заштитнику грађана града Зрењанина. Поступак је у току
22.	ХМ	Изјава о повлачењу представке	

23.	БП	Представка на рад градске управе града Зрењанина	Поступак пред заштитником грађана је у току
24.	ЛБ	Притужба на рад градске управе града Зрењанина	Заштитница грађана поступила по члану 24. став 2. Одлуке о заштитнику грађана и обавестила подносиоца представке да је утврдила да по завршетку истраге нема повреде права грађана
25.	ВК	Притужба на рад ЈКП «Водовод и канализација» Зрењанин	Поступак пред заштитником грађана је у току
26.	КР	Притужба на О.Ш. «9.мај Зрењанин»	Заменица заштитника грађана задужена за права детета и равноправност полова поступила по Закону о заштитнику грађана Републике Србије
27.	ЈТ	Притужба на рад градске управе града Зрењанина, утврђено да се ради о повреди републичких прописа	Заштитница грађана поступила по Закону о заштитнику грађана Републике Србије
28.	ВМ	Притужба на заштиту података о личности	Заштитница грађана је на основу сарадње са Повереником за информације од јавног значаја и заштиту података о личности упутила предмет, а подносиоцу представке дала савет о другим могућностима за остваривање заштите права на основу члана 19. став 3. Одлуке о заштитнику грађана
29.	РБ	Притужба на рад градске управе, ЈП Дирекције за изградњу и уређење града Зрењанина	Заштитница грађана је сходно члану 19. Одлуке о заштитнику грађана донела одлуку о одбацивању представке јер подносилац представке није доставио тражене доказе о искоришћеним редовним правним средствима
30.	МР	Притужба на рад Центра за социјални рад Зрењанин	Заменица заштитника грађана за права детета и равноправност полова упутила допис подносиоцу представке о достављању доказа о исцрпљеним редовним правним лековима. Поступак пред заштитником грађана је у току.
31.	ХХ	Притужба на рад Центра за социјални рад Зрењанин	Заменица заштитника грађана за права детета и равноправност полова упутила допис подносиоцу представке о достављању доказа о исцрпљеним

			редовним правним лековима. Поступак пред заштиником грађана је у току.
32.	ИП	Притужба на рад ЈКП «Чистоћа и зеленило» Зрењанин	Заменица заштитника грађана поступила по члану 19 Одлуке о заштитнику грађана, донела одлуку о одбацивању представке и дала савет о другим могућностима остваривања заштите права
33.	МЈ	Притужба на рад градске управе – Комисије за вођење поступка и доношење решења по захтеву за враћање одузетог земљишта	Поступак пред заштитником грађана је у току, подносилац представке је обавештен писаним дописом да достави доказе о искоришћеним редовних правних лекова, али их подносилац није доставио, у представци не постоји број решења на основу којег би се покренуо поступак
34.	МД	Притужба на рад републичких органа	Заштитница грађана поступила по Закону о заштитнику грађана Републике Србије
35.	МБ	Захтев за остваривање и заштиту права	Заменица заштитника грађана поступила по члану 19. Одлуке о заштитнику грађана
36.	ЉЈ	Притужба на рад градске управе града Зрењанина	Заштитница грађана донела одлуку о отварању истраге на основу члана 20. Одлуке о заштитнику грађана. Поступак пред заштитником грађана је у току
37.	ЗГ	Притужба на рад болнице др «Ђорђе Јоановић» Зрењанин	На основу члана 19. Одлуке о заштитнику грађана, представка је одбачена из разлога што се иста не односи на рад органа управе које контролише заштитник грађана града Зрењанина
38.	МД	Притужба на рад градске управе града Зрењанина	Заштитница грађана поступила по члану 19. одлуке о заштитнику грађана и обавестила подносиоца да достави доказе о искоришћеним редовним правним средствима. Поступак пред заштитником грађана је у току
39.	МП	Притужба на рад Центра за социјални рад Зрењанин	Заменица заштитника грађана поступила по члану 19. Одлуке о заштитнику грађана и након спроведене истраге утврдила да нема повреде права грађана, и донела одлуку о одбацивању представке
40.	ВА	Притужба на Одлуку о радном времену угоститељских, трговинских и занатских	Предмет је архивиран дана 27.12.2012. године, након спроведеног поступка по Одлуци о заштитнику грађана града Зрењанина

		објеката	
41.	ТМ	Притужба на рад градске управе града Зрењанина	Предмет је архивиран дана 01.06.2012.године након спроведеног поступка по Одлуци о заштитнику грађана града Зрењанина
42.	ЈБ	Притужба на рад Дома здравља др «Бошко Вребалов» Зрењанин	Предмет је архивиран дана 19.09..2012.године након спроведеног поступка по Одлуци о заштитнику грађана града Зрењанина
43.	ПТ	Притужба на рад ЈКП «Водовод и канализација» Зрењанин	Предмет је архивиран дана 27.12..2012.године након спроведеног поступка по Одлуци о заштитнику грађана града Зрењанина
44.	ЗК	Притужба на рад ЈКП «Чистоћа и зеленило» Зрењанин	Предмет је архивиран дана 27.12..2012.године након спроведеног поступка по Одлуци о заштитнику грађана града Зрењанина
45.	СА	Притужба на рад Фонда ПИО Филијала Зрењанин	Заштитница грађана поступила на основу члана 19. одлуке о заштитнику грађана и дала савет о другим могућностима остваривања заштите права
46.	ТВ	Притужба на рад Дома здравља Зрењанин	Заштитница грађана поступила на основу члана 19. одлуке о заштитнику грађана и дала савет о другим могућностима остваривања заштите права
47.	ММ	Притужба на повреду права из радног односа	Заштитница грађана поступила на основу члана 19. одлуке о заштитнику грађана и дала савет о другим могућностима остваривања заштите права
48.	ЛИ	Притужба на рад и поступање државних службеника градске управе града Зрењанина	Заштитница грађана је обавестила подносиоца о неопходности достављања доказа о искоришћеним редовним правним средствима на основу члана 19.Одлуке о заштитнику грађана
49.	ЈО	Притужба на повреде права из радних односа	Заштитница грађана дала је савет о другим могућностима остваривања права
50.	КП	Притужба која се односи на заштиту података о личности	Заштитница грађана дала је савет о другим могућностима остваривања права
51.	ИМ	Притужба на МУП Републике Србије	Заштитница грађана дала је савет о другим могућностима остваривања права
52.	ИД	Притужба на рад Прекршајног суда Зрењанин	Заштитница грађана дала је савет о другим могућностима остваривања права

53.	ММ	Притужба на кршење Закона о забрани пушења у јавним просторијама	Заштитница грађана дала је савет о другим могућностима остваривања права
54.	РЧ	Притужба на рад ЈКП «Водовод и канализација» Зрењанин	Заштитница грађана је обавестила подносиоца о неопходности достављања доказа о искоришћеним редовним правним средствима на основу члана 19.Одлуке о заштитнику грађана
55.	СШ	Притужба на област заштите података о личности	Заштитница грађана дала је савет о другим могућностима остваривања права, односно да се обрати Поверенику за информације од јавног значаја и заштиту података о личности
56.	ХП	Притужба на рад градске управе е-портала и молба за издавањем уверења о држављанству путем електронске поште	Интервенцијом заменика за заштиту права националних мањина подносиатељици је издато уверење путем електронске поште
57.	БШ	Притужба на рад ЈКП «Пијаце и паркинзи» Зрењанин	Заштитница грађана обавестила је подносиоца о неопходности достављања доказа о искоришћеним редовним правним средствима на основу члана 19.Одлуке о заштитнику грађана
58.	ПК	Притужба на рад ЈКП «Градска топлана» Зрењанин	Заштитница грађана је обавестила подносиоца о неопходности достављања доказа о искоришћеним редовним правним средствима на основу члана 19.Одлуке о заштитнику грађана
59.	ЦМ	Притужба на рад ЈКП «Градска топлана» Зрењанин	Заштитница грађана је обавестила подносиоца о неопходности достављања доказа о искоришћеним редовним правним средствима на основу члана 19.Одлуке о заштитнику грађана
60.	ТС	Притужба на рад ЈКП «Пијаце и паркинзи» Зрењанин	Заштитница грађана је обавестила подносиоца о неопходности достављања доказа о искоришћеним редовним правним средствима на основу члана 19.Одлуке о заштитнику грађана

Садржај представки

Притужбе на рад градске управе града Зрењанина

Највећи број грађана/ки притуживао је на рад градске управе током 2012 године. Број грађана/ки који је представке подносио готово је немогуће избројати јер је мноштво грађана/грађанки потписало петиције, а овај орган поступа по представци једног грађанина/ке којег остали овласте као подносиоца. Представимо их по садржају:

- Представке на рад градске управе - Комисије за вођење поступка и доношење решења по захтеву за враћање одузетог земљишта. Највећи број притужби грађана/ки односи се на неажурно одлучивање по захтевима и недоношење решења ради враћања одузетог земљишта у непримерено дугом временском периоду. Представке оваквог садржаја подnose се и данас и поред чињенице да је заштитница грађана донела мишљење, препоруке и предлоге за отклањање утврђених неправилности.

Неправилности се односе на повреду Закона о општем управном поступку који предвиђа рокове за доношење одлука, као и повреду кодекса добре управе који предвиђа да *«органи јавне власти и јавни службеници се старају да се одлука по сваком захтеву или притужби донесе у разумном року, без одлагања, а у сваком случају најкасније у законом предвиђеном року. Ако због сложености поступка, одлуку није могуће донети у року од два месеца, орган јавне власти, односно јавни службеник ће о томе обавезно обавестити грађанина и предузети све што је у његовој моћи да се одлука донесе што пре. У том случају, и ако грађанин прихвати разлоге и одлучи да одмах не искористи расположива правна средства због «ћутања управе», одлука ће бити донета и грађанин о њој обавештен у најкраћем могућем року»*.

- Представке које се односе на рад градских одељења због нерешавања проблема буке и хигијене угоститељских објеката у центру града, односно на недоследно спровођење градске одлуке о радном времену угоститељских, трговинских и занатских објеката и објеката за приређивање игара за забаву.
- Представке на рад градских одељења инспекција због спорог решавања предмета у поступку легализације.
- Представке на рад градске управе на правилност поступка приликом издавања грађевинских дозвола.

- Представке које се односе на повреду градске одлуке о условима и начину држања домаћих животиња и кућних љубимаца и о раду зоохигијенске службе.
- Представке на рад градских одељења инспекција због неадекватног реаговања приликом спровођења поступка због нелегално изграђених објеката (бесправна градња).
- Представке на рад градских одељења због загађења животне средине и неуређених напуштених стамбених објеката.

Овде је потребно истаћи да је реакцију јавности изазвала повреда права од стране градске управе подносиоцице представке и грађана/ки насељеног места Бело Блато која је резултирала доношењем препоруке заштитнице грађана градској управи града Зрењанина.

Повреда права огледа се у томе што је градска управа града Зрењанина донела решење којим је «Теленор-у» д.о.о. из Београда одобрила извођење радова за изградњу-постављање радио базне станице у Белом Блату, а донето решење је у супротности са одредбама Просторног плана града Зрењанина који предвиђа опште услове и принципе грађења за мреже електронских комуникација мобилне телефоније.

Подносиоцица у представци наводи и захтева да се испита на основу чега је изабрана локација за изградњу антене за мобилну телефонију висине преко 30 метара, у улици која се налази у самом центру чувеног насељеног и еколошког заштићеног резервата флоре и фауне Бело Блато. Сматра да је избор за такву антену неприхватљив не само за мештане, већ за Бело Блато у целини чиме се њеном изградњом умањује етно и еколошки имиџ Белог Блата и Царске баре.

У поступку који је спровела, заштитница грађана утврдила је да је градска управа пропуштајући да утврди постојање стамбених објеката у пречнику антенског стуба прекршила Просторни план града Зрењанина и противно градским прописима издала решење којим је одобрила изградњу радио базне станице «Теленор.у» д.о.о. из Београда. Наиме, Просторни план града Зрењанина предвиђа опште принципе грађења за мреже електронских комуникација мобилне телефоније и набраја их таксативно, а као један од тих услова стоји да антенски стуб мора бити удаљен од најближег стамбеног објекта најмање за удаљеност од најниже до највише тачке стуба. Заштитница грађана је утврдила да се у пречнику изграђеног антенског стуба налазе стамбени објекти.

Препорука је заштитнице грађана градској управи да сагласно позитивно правним прописима предузме и спроведе одговарајуће мере како би

постојећу ситуацију исправила и ускладила са Просторним планом града Зрењанина, будући да радио базна станица није смела бити изграђена на месту које је градска управа издавањем решења одобрила «Теленор-у» д.о.о. из Београда.

Градска управа исказала је спремност да наведену неправилност отклони и предузела одговарајуће мере сходно Закону о опшем управном поступку. Решавање ове повреде права, у погледу исправљања неправилности још увек траје и јавност ће након окончања поступка бити обавештена од стране овог органа.

Притужбе на рад јавних предузећа

- Представка на рад ЈКП «Водовод и канализација» Зрењанин због повреде одлуке о водоводу
- Представка на рад ЈП «Градска стамбена агенција» Зрењанин због нерешеног плаћања закупнине
- Представка на рад ЈКП «Пијаце и паркинзи» Зрењанина због неизмиреног износа дуга
- Представке грађана на рад ЈП «Дирекције за изградњу и уређење града Зрењанина» због одбијања да се у улици у центру града забрани или преусмери саобраћај.

Примећује се да многим грађанима/кама није познато, да пре него што поднесу представку заштитнику грађана, морају искористити редовна правна средства. У многим случајевима догоди се да, након обраћања органу управе, предметни орган реши насталу ситуацију са грађанима, те се подношење представке овом органу показало као непотребно.

Други део – Стање људских права

Стање права националних мањина

Извори и остваривање права

О изворима права у области остваривања права националних мањина већ смо писали у претходним извештајима тако да се тиме нећемо посебно бавити на овом месту. Једино ћемо напоменути да је Србија ратификовала најважније универзалне и регионалне уговоре којима се директно или индиректно зајемчују права националних мањина, укључујући Оквирну конвенцију за заштиту националних мањина Савета Европе.

Међутим, Устав, закони и други прописи постављају на висок степен лествицу права националних мањина, али је стварност нешто друго јер постоји несклад између прокламованог и стварног, између теорије и праксе, јер се мањинска права често схватају као апстрактан концепт и гарантују само декларативно.

Из тих разлога, у стварности се често дешава да припадник националне мањине који пристаје да буде у подређеном положају и не инсистира на поштовању својих права, било да то чини из незнања, из страха или из опортунизма, буде доживљаван као «поштен», док онај припадник националне мањине који је свестан својих права и чак инсистира на поштовању тих права буде окарактерисан, у најмању руку, као «незгодан» са свим последицама које произилазе из једног таквог «статуса».

С обзиром на то неопходно је да држава предузме све мере, укључујући да и санкцијама настоји да реши питање непоштовања и неуважавања права националних мањина. Међутим, исто тако је чињеница да се само санкцијама не може одстранити узрок таквог односа према правима националних мањина. А узрок лежи много дубље и налази се у великом раскораку друштва са основним цивилизацијским вредностима модерног света. Да би се тај проблем решио потребна је стална и систематска едукација становништва у правцу поштовања различитости а у цео тај процес треба да се укључи држава са свим својим ресурсима, уколико за то постоји воља, јер до сада нисмо видели активности у том правцу.

Ипак, држава у првом реду мора да едукује своје службенике тако да ови схвате да им грађани нису поданици, да грађани не постоје због њих већ да, напротив, они постоје због грађана. Сви смо се средином новембра могли уверити у незаконито, непримерено, бахато и арогантно поступање једног државног службеника, у овом случају припадника полиције из Београда, који је без било каквог основа вукао и угурао једну жену у полицијско возило и то у присуству њене малолетне ћерке и других грађана. Можемо се само запитати како би се један такав државни службеник односио према припадницима националних мањина и њиховим правима.

За осуду је чест манир државних органа да минимизирају значај дискриминације уопште, а посебно дискриминације националних мањина, а видљив је напор већине медија да представе како иза насиља према припадницима националних мањина и њихове дискриминације не стоје дискриминаторски мотиви.

Велики проблем у заштити и остваривању права националних мањина свакако представља лоше функционисање институција надлежних да штите, између осталог, и та права, јер истраге и судски поступци у случају кршења права националних мањина трају неоправдано дуго, или се

завршавају без задовољавајућих резултата, а често починиоци тих кривичних дела не буду ни откривени, о чему је овај орган имао прилику да се непосредно увери и о чему ће бити речи на одговарајућим местима у наставку овог извештаја.

Из свих тих разлога можемо закључити да управо слабљење и лоше функционисање институција које треба да обезбеде недискриминацију и остваривање равноправности националних мањина, односно неодговарајући однос тих институција према правима националних мањина могу имати за последицу повећање и онако високог неповерења националних мањина у институције власти.

Са аспекта посла којим се бавимо посебан проблем представља неуважавање, непоштовање и неспровођење препорука Заштитника грађана које се односе на заштиту права националних мањина. Те препоруке, додуше, формално-правно нису обавезујуће, али су морално и те како обавезујуће. Из тих разлога, у цивилизованим државама у којима постоји институција Омбудсмана односно Заштитника грађана, не дешава се да неко игнорише и не спроводи препоруке тог органа.

Службена употреба језика и писама

Што се тиче службене употребе језика и писама националних мањина овај орган је препоруком од 21.07.2009. године препоручио свим јавним предузећима и јавним установама чији је оснивач град Зрењанин да њихове називе на седиштима, другим објектима и печатима исписују и на језицима националних мањина чији је језик у службеној употреби на територији града Зрењанина, према њиховој традицији и правопису и то тако да називи на мађарском, румунском и словачком језику буду исписани после текста на српском језику испод или десно од њега, у истом облику и истом величином слова.

Подсећамо да је чланом 15 став 1 тачка 36 Статута града Зрењанина јасно предвиђено да град, у вршењу своје надлежности, преко својих органа, у складу са Уставом и законом, између осталог, обезбеђује исписивање назива места, река, језера и других географских назива, назива улица и тргова, назива органа града, саобраћајних знакова, обавештења и упозорења за јавност и других јавних натписа на језику и писму националне мањине који је у службеној употреби у граду, према његовој традицији.

Током 2010. године извршена је контрола спровођења препоруке од 21.07.2009. године од стране јавних предузећа и установа чији је оснивач град Зрењанин, а у извештају о раду за ту годину је прецизно било наведено ко је у потпуности поступио по препоруци, ко делимично, а ко

уопште није поступио по наведеној препоруци, а о томе су били обавештени и органи града Зрењанина.

Овај орган је имао у плану да током 2012. године изврши другу контролу спровођења препоруке од 21.07.2009. године. Међутим, с обзиром да је средином 2012. године дошло до именовања нових директора већине јавних предузећа и установа чији је оснивач град Зрењанин закључено је да није опортуно спровести контролу током 2012. управо како би се новим директорима дало више времена да се упознају са проблемима који чекају да буду решени. Али, без обзира на то, овај орган је у периоду 3.-5. септембар 2012. године разговарао са директорима јавних предузећа и установа који, на основу налаза контроле из 2010. године, нису спровели препоруку од 21.07.2009. године. Том приликом указано им је на нужност спровођења исте а сви наши саговорници су, том приликом, изразили спремност да предузму мере у циљу потпуног спровођења наведене препоруке, осим директора Апотеке Зрењанин који је био уздржан и који се изразио са «видећемо».

Образовање на језицима националних мањина

На територији града Зрењанина, према подацима који су добијени од стране Одељења за друштвене делатности града Зрењанина, настава на мађарском језику у 2012. години организована је у ОШ «Серво Михаљ» Зрењанин (360 ученика), ОШ «Соња Маринковић» Зрењанин (170 ученика), ОШ «Братство јединство» Бело Блато (19 ученика) и ОСШ «9. Мај» Зрењанин (5 ученика), укупно 554 ученика, што представља смањење за 52 ученика у односу на 2011. годину.

Настава на румунском језику организована је у 2012. години у ОШ «Др Александар Сабовљев» Ечка (44 ученика) и ОШ «Ђура Јакшић» Зрењанин (7 ученика), укупно 51 ученик, што представља исти број као и претходне године.

У 2012. години настава на словачком језику организована је у ОШ «Братство» Арадац (81 ученик) и ОШ «Братство јединство» Бело Блато (10 ученика) укупно 91 ученик, што представља повећање од једног ученика у односу на 2011. годину.

Што се тиче средњег образовања, према подацима добијеним од стране Школске управе Зрењанин наставу на мађарском језику у Зрењанинској гимназији похађа 89 ученика у 4 одељења, што представља повећање од 13 ученика у односу на 2011. годину.

Настава на мађарском језику организована је и у Електротехничкој и грађевинској школи «Никола Тесла» за 63 ученика у 4 одељења, што представља повећање од 4 ученика у односу на 2011. годину.

У Економско-трговинској школи «Јован Трајковић» наставу на мађарском језику похађа 49 ученика у 2 одељења, што представља повећање од 13 ученика у односу на 2011. годину.

У Медицинској школи у Зрењанину настава на мађарском језику одвија се за 132 ученика у 5 одељења, што представља смањење од 7 ученика у односу на 2011. годину.

Међутим, за разлику од претходне и ранијих година, наставе на мађарском језику у 2012. години више нема у Техничкој школи у Зрењанину.

Као и ранијих година наставе на мађарском језику у 2012. години нема ни у осталим зрењаниским средњим школама: Пољопривредној школи, Хемијско-прехрамбеној и текстилној школи «Урош Предић» и Музичкој школи «Ј. Маринковић».

У зрењанинским средњим школама у 2012. години, као и ранијих година, није организована настава на румунском и словачком језику.

Делотворно учешће националних мањина у друштвеном и економском животу и јавним пословима

Пуно и делотворно учешће припадника националних мањина у културном, друштвеном, економском животу и јавним пословима је тек недавно доспело у жижу расправа о мањинским правима. С обзиром на то припадницима националних мањина мора бити омогућено да уживају низ културних, друштвених и економских погодности. Међутим, равноправно, потпуно и делотворно остваривање свих ових права може понекад захтевати специјалне мере у корист недоминантних група и различит третман у циљу обезбеђивања потпуне и делотворне једнакости. Имајући то у виду, не могу се сматрати дискриминацијом посебне мере које се уводе ради постизања пуне равноправности националних мањина које се налазе у неједнаком положају, а у упоредном праву имамо примере где је изричито предвиђено да у попуњавању радних места у јавном сектору предност по истим условима имају припадници националних мањина.

Из тих разлога се с правом може закључити да кључни аспект модерног схватања мањинских права је принцип учешћа мањина у јавним пословима, нарочито која их се директно тичу. При томе сви, а нарочито државни органи, морају одредбе прописа о правима националних мањина тумачити у

доброј намери и у циљу да се права мањина потпуно и делотворно спроводе, а не као изговор за потпуно или делимично неостваривање тих права.

Овај орган је још 15.05.2009. године упутио препоруку Градској управи града Зрењанина, свим јавним предузећима, јавним установама, органима и организацијама чији је оснивач града Зрењанин да полазећи од сопствених потреба приликом заснивања радног односа са новим запосленима који испуњавају услове прописане за одређено радно место, нарочито воде рачуна о запошљавању припадника националних мањина како би се обезбедила одговарајућа заступљеност припадника различитих националних мањина сразмерно њиховом уделу у укупном броју становника града Зрењанина.

Посебно истичемо да је у наредном периоду потребно пажњу нарочито усмерити на побољшање заступљености припадника националних мањина на руководећим функцијама имајући у виду да је у овом моменту заступљеност припадника националних мањина на тим функцијама неприхватљиво и неодрживо ниска.

Приступ медија проблемима националних мањина

Већина медија извештава само о такозваним «лаким темама» везаних за живот националних мањина док о специфичним и стварним проблемима националних мањина, као на пример о дискриминацији, се не извештава или се извештава врло мало. Нарочито је поражавајући начин извештавања већине медија о директним нападима на припаднике националних мањина када се ови напади релативизују приказујући их безазленим, дечијим несташлуцима, а на делу су и други еуфемизми, све у складу са обичајима са ових простора да су «наши хулигани-деца, а њихови – злочинци». Исто тако се сусрећемо са чињеницом да се случајеви напада на припаднике националних мањина, и пре било какве истраге, проглашавају за нешто што није учињено из националистичких побуда настојећи на тај начин да створе привид да се ради о обичном криминалу, а не о етнички мотивисаном криминалу чије су жртве припадници националних мањина.

Такође, када се у извештајима медија наводи да је нека средина вишенационална стиче се утисак да се то чини само зато да би се испунила одређена форма, а националне мањине се и даље третирају само као декор ког се треба сетити у одређеним приликама, без да се истакне да су и националне мањине оставиле неки траг у свим областима живота, те да и оне имају културу и историју вредну пажње и поштовања.

Као пример једног таквог извештавања наводимо телевизијску репортажу једне телевизије са националном фреквенцијом од 23. октобра 2012. године у којој се наводи да је у једном насељеном месту на територији града Зрењанина откривена биста једног српског научника и да је у плану подизање бисте и осталих српских великана. Међутим, даље се наводи, као пример вредан хвале, да је то насељено место вишенационално. Сада се поставља питање да, ако је то место већ вишенационално, зашто би се подигле бисте само српских великана? Није ваљда да та национална мањина која тамо живи нема и сама неке своје великане који такође заслужују да имају бар једну бисту? Сва ова питања нису постављена у тој репортажи, вероватно сматрајући довољним то што је речено да је насеље вишенационално и да је то већ довољно како би се испунила одређена форма.

У већини медија се упорно истрајава у приказивању припадника националних мањина у што негативнијем светлу. Тако, на пример, ако је неко ухапшен због шверца дроге, и ако је ухапшени Србин, наслов у медијима би био «Ухапшен због шверца дроге». Међутим, ако је ухапшени, на пример, припадник албанске националне мањине, вест у медијима би била «Албанац ухапшен због шверца дроге». Исто тако, када се извештава о могућности поновног увођења виза, не каже се да та могућност постоји због тога што грађани Србије траже политички азил у другим земљама, већ се обавезно наводи да та могућност постоји због тога што Роми и Албанци траже политички азил, као да ти исти Роми и Албанци, такође, нису грађани Србије.

На тај начин се код обичних грађана ствара утисак да су националне мањине криве за све недаће и невоље у држави, а од таквог утиска до отворене мржње према националним мањинама је само мали корак. И у томе лежи велика одговорност медија јер не треба заборавити начин извештавања медија 90-тих година прошлог века и разорних последица које је то извештавање имало.

Тешки облици кршења права националних мањина у 2012. години

Током 2012. године је дошло до неколико нарочито тешких и забрињавајућих облика кршења основних права припадника националних мањина.

Овај орган је на адекватан начин реаговао у сваком од ових случајева о којима је имао благовремених сазнања.

Овај орган је дописом од 03.12.2012. године затражио од Полицијске управе у Зрењанину да доставе податке о томе да ли су откривени починиоци

сваког од тих дела, а ако јесу да ли су поднете пријаве, којим органима су пријаве поднете, те како је правно квалификовано свако од тих дела за која су поднете пријаве. Такође смо тражили да нас известе и о осталим нападима на припаднике националних мањина током 2012. године, ако их је било, а о којима ми нисмо имали сазнања и које су мере предузели.

Дописом од 10.12.2012. године Полицијска управа у Зрењанину је овом органу доставила тражене податке.

У наставку ће бити приказани случајеви тешког кршења права националних мањина у 2012. години на територији града Зрењанина, биће приказано шта је овај орган предузео у сваком од ових случајева и шта су државни органи предузели у циљу откривања и кажњавања починилаца ових кривичних дела.

1. Напад на просторије Јеврејске општине у Зрењанину

У ноћи између 04. и 05. јануара 2012. године догодио се инцидент када је у предсобљу испред улаза у просторије Јеврејске општине у Зрењанину разбијен пано са сликом синагоге и другим сликама из прошлости јеврејске заједнице на овим просторима.

Тим поводом овај орган је дана 05.01.2012. године издао саопштење у коме је најоштрије осуђујући овај инцидент напоменуо да ово ипак није изоловани инцидент овакве врсте с обзиром да је и годину дана раније дошло до скрнављења Јеврејског гробља у Зрењанину и исписивања порука непримерене садржине на истом.

Позвали смо државне органе да пронађу и примерено казне починиоце овог и сличних кривичних дела, те да предузму све неопходне мере у циљу заштите основних права припадника националних мањина.

Посебно је изражено очекивање да ће се истражити да ли су мотиви овог напада етничке природе нарочито у светлу чињенице да је током 2011. године, на територији града Зрењанина, било више претњи убиством и протеривањем припадника националних мањина.

Полицијска управа у Зрењанину известила нас је да је оперативним радом кривично дело расветљено, да је за малолетне извршиоце поднет извештај Вишем јавном тужилаштву у Зрењанину и да је поднета кривична пријава због кривичног дела уништења и оштећења туђе ствари из члана 212 КЗ РС.

2. Напад на два младића мађарске националности у Зрењанину

Саопштењем од 13.03.2012. године овај орган је најоштрије осудио инцидент који се догодио 03.марта 2012. године у једном локалу брзе хране

у Зрењанину када су два младића српске националности претукла два студента мађарске националности само зато што су ови разговарали на мађарском језику.

У саопштењу смо навели да је, према наводима медија, полиција у Зрењанину привела Бојана С. (23) и Марка С. (22) због сумње да су починили кривично дело ширења националне, расне и верске мржње и против њих поднела кривичну пријаву, а након што их је истражни судија саслушао њима је одређен притвор.

У полицијском саопштењу нису наведена имена жртава нити њихова националност, а према сазнању «Мађар со»-а ради се о студентима А.Ђ. (23) из Кикинде и А.А. (24) из Скореновца, те да је нападнути А.А. рекао за «Мађар со» да је са пријатељем у локалу разговарао на мађарском језику и да је њиховом столу пришао један од нападача кога никад раније није срео и који их је опоменуо да «не говоре на мађарском, јер га нервира».

«Одговорили смо да имамо право да говоримо на мађарском језику и на то је почео да нас удара, а одмах му се придружио и његов пријатељ који није рекао ништа, само је ударао, а ми смо се бранили како смо умели. У локалу су били присутни и други али су сви побегли на улицу. Очигледно су обавестили полицију и она је брзо стигла на лице места. Нападаци су до тада већ побегли, али су запослени у локалу прихватили да сведоче, а и сигурносне камере су забележиле случај и очигледно су захваљујући томе нападачи ухваћени», рекао је А.А. Додао је да је средњу школу завршио у Зрењанину и да га за осам година нико није опоменуо када је говорио на свом матерњем језику.

Подсетили смо да је, према сазнањима овог органа, ово други напад на припаднике националних мањина који се од почетка 2012. године догодио на територији града Зрењанина, поздравили смо чињеницу да су, у овом случају, органи МУП брзо идентификовали и привели починиоце овог кривичног дела и изразили очекивање да ће органи правосуђа починиоце овог кривичног дела примерено казнити.

Истакли смо да нико не би олако смео прећи преко чињенице да се све ово догађа у вишенационалној средини која је дуго била препознатљива управо по култури дијалога, толеранцији и одсуству мржње других и другачијих, те да управо због тога представља крајње забрињавајући развој догађаја да неко, у таквој средини, буде нападнут само зато што говори другим језиком.

Полицијска управа у Зрењанину известила нас је да је у овом случају поднета кривична пријава против непознатих извршилаца кривичног дела изазивања националне, расне и верске мржње и нетрпељивости из члана 317 КЗ РС, те да даљим оперативним радом кривично дело је расветљено,

извршиоци су лишени слободе и уз кривичну пријаву предати истражном судији Вишег суда у Зрењанину.

3. Туча у Мужљи у ноћи између 26. и 27. маја 2012. године

Саопштењем од 30.05.2012. године овај орган је најоштрије осудио инцидент који се догодио у ноћи између 26. и 27. маја 2012. године на територији Месне заједнице «Мужља» када је група од десетак нападача моткама и ланцима пребила групу младића.

Позвали смо државне органе да разјасне све детаље овог инцидента, идентификују и примрено казне починиоце овог кривичног дела, те да предузму све неопходне мере у циљу спречавања даљег угрожавања основних људских права.

Имајући у виду да се инцидент догодио у вишенационалној средини изражено је очекивање да се истражи да ли су мотиви напада на младиће етничке природе.

Полицијска управа у Зрењанину известила нас је да је, поводом овог догађаја, лице места фотографисано, извршен је увиђај, поднета је кривична пријава Вишем јавном тужилаштву у Зрењанину против једног малолетника због постојања основане сумње да је извршио кривично дело тешке телесне повреде из члана 121 КЗ РС, и једног пунолетног и још два малолетника, због постојања основане сумње да су извршили кривично дело учествовања у тучи из члана 123 КЗ РС.

Из свих предузетих службених мера и радњи, изјава оштећених и осумњичених нису се стекли елементи који би указивали да се ради о кривичном делу које би било мотивисано националном или верском мржњом или нетрпељивошћу, наводи се у извештају Полицијске управе.

Међутим, морамо да напоменемо, да из извештаја Полицијске управе у Зрењанину ипак произилази да су сви нападнути младићи мађарске националности, од којих је један задобио тешке телесне повреде.

4. Напад на Ромкиње у Ченти

Према наводима медија, дана 31. јула 2012. године је И.В. (30) из Ченте тукао Ромкиње Ђ.П. (69) и њену унуку десетогодишњу Ж.П. Према налазу лекара Ургентног центра зрењанинске болнице, том приликом И.В. је лакше повредио Ђ.П., док је њеној унуци, поред осталог, поломио и руку.

Најоштрије осуђујући овај напад, који је најновији у низу напада на припаднике националних мањина, овај орган је изразио очекивање да ће, с

обзиром да је нападач идентификован, уследити његово брзо привођење правди и примерено кажњавање.

Истакли смо да у недостатку званичних информација надлежних органа о овом случају, не желимо да нагађамо о томе које је националности нападач, који су мотиви напада односно да ли су мотиви напада етничке природе. Међутим, с правом очекујемо да ће надлежни државни органи у истражном поступку потпуно, истинито и до краја утврдити све те околности, те да ће о резултатима истраге благовремено обавестити јавност с обзиром да националне мањине, а и целокупна јавност, морају знати не само ко су непосредни извршиоци напада, већ и који су мотиви и ко су организатори тих напада. Такође, очекујемо да ће надлежни државни органи на овај начин поступити и у свим осталим случајевима напада на припаднике националних мањина.

Заташкавање међунационалних инцидената и њихово поједностављивање, у сваком случају, не доприноси повећању јавне безбедности те, из тих разлога, све инциденте који имају међунационални призивок треба назвати правим именом и тако их и евидентирати.

Према извештају Полицијске управе у Зрењанину у Ургентном центру болнице у Зрењанину су код Ђ.П. констатоване лаке телесне повреде а код Ж.П. тешке телесне повреде. Заменица Основног јавног тужиоца Цветковић Сузана се изјаснила да се ради о кривичном делу тешке телесне повреде из члана 121 КЗ РС. Поднета је кривична пријава против лица које је лишено слободе и уз кривичну пријаву спроведено истражном судији Основног суда у Зрењанину.

5. Скрнављење Евангелистичког словачког гробља у Арадцу

Према саопштењу Полицијске управе у Зрењанину, који преносе медији, догађаји када су непозати починиоци са дванаест надгробних споменика на Евангелистичком словачком гробљу у Арадцу украли слова у периоду између 29. и 31. августа 2012. године је «чисто криминалног карактера и не треба га описивати као националистички или повезивати са вандализмом» те да полиција «спроводи интензивну истрагу о овом немилом догађају».

У нашем саопштењу од 10.09.2012. године истакли смо да, према нашем становишту, у ситуацији када су починиоци неког дела и даље непознати и када истрага није завршена јер се «спроводи интензивна истрага о овом немилом догађају», погрешно је унапред искључити било коју могућност везану за мотиве напада. Наиме, све док починиоци овог дела не буду откривени, односно истрага не буде у потпуности завршена, све дотле се налазимо у области индиција и претпоставки, а само на основу индиција и претпоставки не може се дати суд о карактеру неког догађаја.

Ми смо против тога да се у случајевима када су жртве напада припадници националних мањина у старту искључи било која могућност везана за мотиве напада, а нарочито да је то учињено из националистичких побуда, јер то не доприноси јачању поверења припадника националних мањина у институције државе. Такође се противимо свим покушајима заташкавања и поједностављивања напада на припаднике националних мањина, представљању тих напада као нешто што је безазлено, као дечији несташлук и томе слично, јер то не доприноси повећању јавне безбедности.

Из свих тих разлога, најоштрије осуђујући скрнављење Евангелистичког словачког гробља у Арадцу и указујући на неопходност откривања и примереног кажњавања починилаца овог кривичног дела, очекујемо да ће надлежни органи спровести ваљану истрагу о овом догађају, да ће потпуно, истинито и до краја утврдити све релевантне чињенице везане за овај догађај, не искључујући унапред ни једну могућност у вези мотива напада, те да ће након тога обавестити јавност о резултатима и налазима истраге.

У извештају Полицијске управе у Зрењанину наводи се да се заменик Основног јавног тужиоца Јосимовић Слободан изјаснио да је наведеним догађајем извршено кривично дело повреде гроба из члана 354 КЗ РС, те да је оперативним радом утврђено да су кривично дело извршила два лица, један из Арадца и један из Црепаје.

Осим горе наведених инцидената уперених против националних мањина у вези којих је овај орган реаговао, било је и других напада на припаднике националних мањина на које овај орган није реаговао из разлога што је за те случајеве сазнао тек из извештаја Полицијске управе у Зрењанину од 10.12.2012. године.

Ради се о следећем:

6. Дана 07.03.2012. године Д.Н. из Зрењанина пријавио је полицији да је у Зрењанину у улици Народног фронта 5 на згради Историјског архива града Зрењанина у току ноћи разбијена табла са натписом исписана на више језика који су у службеној употреби у Зрењанину.

Поводом овог догађаја поднета је од стране Полицијске управе Зрењанин кривична пријава Основном јавном тужиоцу у Зрењанину против непознатих извршилаца кривичног дела уништења и оштећења туђе ствари из члана 212 КЗ РС .

И поред досадашњег интезивног рада до расветљавања овог кривичног дела још увек није дошло.

7. Дана 27.07.2012. године на углу улице Томићеве и Банатске је једно лице српске националности вређало Е.Н., а претило и вређало на националној

основи П.Ж., обоје из Зрењанина, обраћајући се речима: «Ј... ти матер циганску, запалићу ти кућу».

Полицијска управа у Зрењанину је о овоме упознала заменицу Вишег јавног тужиоца Ђорђевић Душанку која се изјаснила да се ради о кривичном делу изазивања националне, расне и верске мржње и нетрпељивости из члана 317 став 1 КЗ РС којој је и прослеђена кривична пријава против познатог извршиоца.

Након свега горе изложеног може се закључити да су током 2012. године државни органи открили скоро све починиоце напада на припаднике националних мањина, што је за сваку похвалу.

Међутим, проблем представља то што се, скоро по правилу, реагује са најблажом квалификацијом кривичних дела, што ми сматрамо погрешним и контрапродуктивним, а постоје и покушаји заташкавања и поједностављивања напада на припаднике националних мањина, што је за сваку осуду.

Нерешени случајеви тешких облика кршења права националних мањина из претходних година

Ни после више од једне године нису откривени починиоци неких од најтежих облика угрожавања безбедности и физичког интегритета припадника националних мањина на територији града Зрењанина.

Тако је током марта 2011. године на кући координаторке за ромска питања Добриле Николић исписана порука «Смрт Циганима политичарима», крајем јула 2011. године на кући Томислава Мержана у Зрењанину је исписана порука «Смрт Циганима», током августа 2011. године у поштанско сандуче Реформатске цркве у Зрењанину убачене су претеће поруке и то претње смрћу и протеривањем које су упућене припадницима мађарске националне мањине, док је крајем децембра 2011. године извршен напад ватреним оружјем на кућу председника Алијансе војвођанских Румуна Виорела Бесуа у насељеном месту Јанков Мост, када само пуким случајем није настрадао нико од укућана.

У свим овим случајевима починиоци наведених кривичних дела нису откривени.

Напомињемо да правно санкционисање насилника и лица која се користе говором мржње је законска обавеза и ту не сме бити никаквог компромиса, а држава мора да заузме јасан став да говор мржње, претња насиљем, као и само насиље, неће бити толерисани.

Нерешени случајеви непоштовања права националних мањина

На овом месту ће бити приказани нерешени случајеви непоштовања права националних мањина који потичу из претходних година.

Сви ови случајеви су остали нерешени и у 2012. искључиво због неспремности органа града Зрењанина да предузму делотворно мере у циљу заштите права националних мањина.

- Натпис на Тргу др Зорана Ћинђића у Зрењанину.

Овај случај који потиче из 2010. године је остао нерешен и у 2012. години.

Иако смо више пута изразили очекивање да ће органи града Зрењанина адекватно реаговати, те да ће после текста на српском језику «Трг др Зорана Ћинђића» испод или десно од њега бити исписан текст и на мађарском, румунском и словачком језику, према њиховој традицији и правопису, у истом облику и истом величиниом слова, до краја извештајног периода, а ни до дана предаје овог извештаја, од стране органа града Зрењанина није ништа предузето у циљу решавања овог случаја.

- Натпис назива насељеног места Зрењанин на улазу у МЗ «Мужља»

И овај случај који потиче из 2010. године остао је нерешен и у 2012. години.

Иако је, и у овом случају, изражено очекивање да ће град Зрењанин преко својих органа, у складу са Уставом, законом и Статутом града обезбедити да назив насељеног места Зрењанин, на улазу у МЗ «Мужља» из правца насељеног места Лукино Село, буде исписан и на језицима националних мањина чији је језик у службеној употреби на територији града Зрењанина, односно на мађарском, румунском и словачком језику, према њиховој традицији и правопису, и то тако да назив на мађарском, румунском и словачком језику буде исписан после текста на српском језику испод или десно од њега, у истом облику и истом величином слова, до краја извештајног периода, а ни до дана предаје овог извештаја, немамо података да је од стране града Зрењанина било шта предузето у циљу решавања овог случаја.

- Случај Централног гробља у Зрењанину

Препоруком овог органа број ОМБП 21/10 од 01. септембра 2010. године препоручено је ЈКП »Чистоћа и зеленило« да уређивањем и одржавањем путева и стаза, уређивањем и одржавањем простора између гробних места и обављању и других послова који су у вези са уређивањем и одржавањем

гробља на делу Централног гробља у Зрењанину где се сахрањују припадници националних мањина исламске вероисповести, овај део гробља доведе на исти квалитативни и квантитативни степен уређености и одржавања у коме се налази и остали део Централног гробља у Зрењанину.

Дана 28. септембра 2011. године овај орган је посетио Централно гробље у Зрењанину како би се непосредним увидом на лице места уверио у којој се фази налази спровођење препоруке, и том приликом је утврђено да ни на који начин није поступљено по препоруци од 01. септембра 2010. године.

Дана 11.12.2012. године овај орган је добио допис од ЈКП «Чистоћа и зеленило» у коме се наводи:

«Поводом Вашег дописа бр.ОМБ 50/12/О од 29.11.2012. године, а у вези са извршењем Одлуке Заштитника грађана бр.ОМБП 21/10 од 01.09.2010. године, обавештавамо Вас да је ЈКП «Чистоћа и зеленило» Зрењанин у поступку спровођења препоруке из тачке 2 диспозитива цитиране Одлуке, на Централном гробљу у Зрењанину па и на његовом делу где се сахрањују припадници националних мањина исламске вероисповести, вршило кошење траве у складу са Програмом уређивања и одржавања наведеног гробља као и редовно изношење смећа односно уклањање снега и леда са тротоара по потреби.

На делу Централног гробља који служи за сахрањивање припадника националних мањина исламске вероисповести који чине две парцеле, изграђен је тротоар ширине 1,5 метар који раздваја предметне парцеле као и приступна стаза ширине 3 метра која спаја тај део гробља са осталим делом Централног гробља.

У наредном периоду наставиће се са уређивањем овог дела гробља.»

Из овог извештаја ЈКП «Чистоћа и зеленило» произилази да се ово јавно предузеће налази у фази спровођења препоруке од 01. септембра 2010. године, те из тих разлога ће овај орган и у наредном периоду активно пратити спровођење наведене препоруке, и то све до њене потпуне имплементације на терену.

- Члан 4 Одлуке о Савету за међунационалне односе

Овај орган је дана 07.03.2011. године Скупштини града Зрењанина упутио савет у вези измене члана 4 Одлуке о Савету за међунационалне односе тако што је саветовао да се изменом члана 4 Одлуке о Савету за међунационалне односе обезбеди да свака национална мањина, која има право да буде представљена у Савету за међунационалне односе града Зрењанина, има исти број представника као и српски народ.

До краја извештајног периода, а и ни до дана предаје овог извештаја, нисмо информисани од стране Скупштине града Зрењанина о судбини овог савета који им је упућен.

- Исписивање назива улица

У вези промена назива улица и то улице «Зелено поље» у «Душка Трифуновића», дела улице «Саве Ковачевића» у «Косте Николића», улице «Берберско циглана» (други ред) у «Дарка Нишавића», те улице «Берберско циглана» (трећи ред) у «Војислава Деспотова», овај орган је саопштењем од 21.04.2011. године изразио очекивање да ће град Зрењанин искористити ову прилику те да ће обезбедити да називи тих улица буду исписани и на језицима националних мањина чији је језик у службеној употреби на територији града Зрењанина, у складу са законом и другим прописима.

Напомињемо да је, осим горе наведених, у 2011. години било и других промена назива улица и то, улице «Берберско циглана» (четврти ред) у «Војводе Стевана Шупљикца», те улице «Булевар ослобођења» у «Булевар Милутина Миланковића». Исто тако, и у 2012. години је дошло до промене назива улице «Берберско болница-Д» у «Арчибалда Рајса», улице «Бориса Кидрича» у Орловату у «Ђура Јакшића», улице «7. јула» у Орловату у «Капетана Ђорђа Радивојевића», улице «Маркса и Енгелса» у Орловату у «Михајла Пупина», а такође је додељен назив за продужетак улице «Иве Лоле Рибара» кат. парц. 982/2, 982/3 и 1650 у улицу «Вишеградска» у Лазареву.

И у овим, као и у свим будућим случајевима промене назива улица, потребно је ту прилику искористити да на новопостављеним таблама са називима улица, називи буду исписани и на језицима националних мањина чији је језик у службеној употреби на територији града Зрењанина.

До краја извештајног периода нисмо приметили да је на терену дошло до спровођења решења о промени назива улица.

Тако, на пример, заменик Заштитника грађана за заштиту права националних мањина је дана 04.12.2012. године посетио насеље «4.јули» у Зрењанину како би се уверио да ли је, у складу са одлуком Скупштине града Зрењанина, промењен натпис «Улица Саве Ковачевића» у «Улица Косте Николића», а ако јесте да ли је натпис «Улица Косте Николића» исписан и на језицима националних мањина чији су језици у службеној употреби на територији града Зрењанина. Непосредним увидом је утврђено да није дошло до промене натписа, те да и даље стоји натпис «Улица Саве Ковачевића»

Решени случајеви кршења права националних мањина

Нашим саопштењем од 12.04.2012. године обавестили смо јавност да је Апелациони суд у Новом Саду решењем Гж.785/12 од 01. марта 2012. године, које је овај орган примио 10. априла 2012. године, одбацио жалбу тужене Месне заједнице «Ечка» изјављене против пресуде Основног суда у Зрењанину П.567/10 од 17.06.2010. године.

Тиме је пресуда Основног суда у Зрењанину П.567/10 од 17.06.2010. године постала правноснажна.

Подсећамо да је наведеном пресудом Основног суда у Зрењанину утврђено да је тужени Месна заједница «Ечка» дискриминаторски поступао према припадницима мађарске, румунске и словачке националне мањине на тај начин што је назив «Дом културе Ечка» на згради Дома културе у Ечки на језицима и писмима дотичних националних мањина исписао мањим словима и у различитом облику од текста на српском језику, те се тужени Месна заједница «Ечка» обавезује да, ради уклањања последица дискриминаторског поступања, са зграде Дома културе у Ечки уклони натпис «Дом културе Ечка» дужине 5,50 метара и висине 37 центиметара, који је исписан само на српском језику, те да задржи постојећу таблу под тим називом исписан на српском језику и језицима националних мањина чији је језик у службеној употреби на територији града Зрењанина, према њиховој традицији и правопису, у истом облику и истом величином слова, све то у року од 15 дана под претњом принудним извршењем.

Напомињемо да је овај орган био принуђен да се обрати суду из разлога што ни Месна заједница «Ечка», ни град Зрењанин нису спровели препоруку овог органа број 09/09 ОМБП од 17.08.2009. године којом је, у складу са законом, регулисан начин исписивања текста «Дом културе Ечка» на Дому културе у насељеном месту Ечка и на језицима националних мањина чији је језик у службеној употреби на територији града Зрењанина.

Изражено је очекивање да ће Месна заједница «Ечка» и град Зрењанин, ако већ до сада нису сматрали потребним да поштују препоруку овог органа од 17.08.2009. године, сада, након свега, извршити правноснажну судску одлуку. У супротном би била послата опасна и штетна порука да град Зрењанин, у овом случају, и даље нема ни вољу, ни одлучност, ни способност да обезбеди примену чак ни сопствених прописа о правима националних мањина, а у првом реду одредбе члана 15 став 1 тачка 36 Статута града Зрењанина која, између осталог, предвиђа да град, у вршењу своје надлежности, преко својих органа, у складу са Уставом и законом обезбеђује исписивање назива места, река, језера и других географских назива, назива улица и тргова, назива органа града, саобраћајних знакова, обавештења и упозорења за јавност и других јавних натписа на језику и

писму националне мањине који је у службеној употреби у граду према његовој традицији.

Такође, службена лица у Месној заједници «Ечка» морају бити свесна чињенице да одбијањем да се изврши правноснажна судска одлука, или њено неизвршење у за то одређеном року, представља кривично дело из члана 340 Кривичног законика Републике Србије кажњиво затвором од 3 месеца до 3 године и новчаном казном, наводи се у саопштењу од 12.04.2012. године.

Саопштењем од 22.05.2012. године обавестили смо јавност да је правноснажна пресуда Основног суда у Зрењанину П.567/10 од 17.06.2010. године извршена уклањањем са зграде Дома културе у Ечки натписа «Дом културе Ечка» дужине 5,50 метара и висине 37 центиметара који је био исписан само на српском језику, уз истовремено задржавање постојеће табле са тим називом исписан на српском језику и језицима националних мањина чији је језик у службеној употреби на територији града Зрењанина, према њиховој традицији и правопису, у истом облику и истом величином слова.

Тиме је окончан поступак започет још средином 2009. године доношењем, од стране овог органа, одговарајуће препоруке, а затим и подношењем тужбе против Месне заједнице «Ечка» због потпуног игнорисања те препоруке.

Након свега, остаје горак утисак да је била потребна борба од три године да би се обезбедила примена прописа који су јасни, чија се примена подразумева и до чије примене је требало да дође по редовном току ствари и без интервенције Заштитника грађана, а ако је већ дошло до интервенције Заштитника грађана препоруку је требало одмах спровести, не чекајући подношење тужбе и окончање судског поступка.

Из тих разлога, подсећамо Градску управу града Зрењанина, јавна предузећа, јавне установе, органе и организације које врше јавна овлашћења а чији је оснивач града Зрењанин да имају моралну обавезу да у потпуности и без оклевања извршавају препоруке овог органа које се односе на њих, без да је потребно да се овај орган у циљу спровођења препорука обраћа судовима.

У цивилизованим државама у којима постоји институција омбудсмана односно заштитника грађана, не дешава се да неко игнорише препоруке тог органа, а потпуно је незамисливо да се неко отворено супротставља тим препорукама.

Исто тако, у државама које су истински посвећене заштити мањинских права не дешава се да је потребно три године водити разне поступке да би

се обезбедила примена законске одредбе која предвиђа да у службеној употреби текст на језику и писму националне мањине мора бити исписан истим обликом и величином слова као и текст на језику и писму већинског народа.

Остале активности из области заштите права националних мањина

- На овом месту ће прво бити речи о једном случају који је формално решен у 2012. години, али суштински је остао нерешен из разлога што није решен у правцу остваривања права националних мањина.

Дана 25.02.2009. године овај орган је Уставном суду Републике Србије поднео предлог за оцену уставности члана 18 Закона о изменама и допуна Закона о држављанству Републике Србије (Сл. гласник РС бр. 90/07).

Наиме, одредбама члана 23 Закона о држављанству Републике Србије (Сл. гласник РС бр.135/04 и 90/07) предвиђено је да припадник српског народа који нема пребивалиште на територији Републике Србије има право да буде примљен у држављанство Републике Србије без отпуста из страног држављанства ако је навршио 18 године живота и није му одузета пословна способност и ако поднесе писмену изјаву да Републику Србију сматра својом државом (став 1); да под условима из става 1 овог члана у држављанство Републике Србије може бити примљено и лице рођено у другој републици раније СФРЈ које је имало држављанство те републике или је држављанин друге државе настале на територији раније СФРЈ, које као избегло, прогнано или расељено лице борави на територији Републике Србије или је избегло у иностранство (став 2); да под условима из става 1 овог члана у држављанство Републике Србије може бити примљен припадник другог народа или етничке заједнице са територије Републике Србије (став 3).

Међутим, члан 18 Закона о изменама и допунама Закона о држављанству Републике Србије (Сл. гласник РС бр. 90/07) предвиђа да «захтев за пријем у држављанство на основу члана 23 став 3 овог Закона може се поднети у року од 2 године од дана ступања на снагу овог Закона».

Сматрајући да се овде ради о очигледној дискриминацији припадника других народа или етничких заједница (националних мањина) са територије Републике Србије јер се ограничење, односно рок, из члана 18 Закона односи искључиво на њих предложили смо да Уставни суд донесе Одлуку којом ће утврдити да члан 18 Закона о изменама и допунама Закона о држављанству Републике Србије (Сл.гласник РС бр. 90/07) није у сагласности са Уставом, општеприхваћеним правилима међународног права и потврђеним међународним уговорима.

Уставни суд Републике Србије је дана 22.02.2012. године, дакле после 3 (три) године од дана подношења предлога за оцену уставности, својом Одлуком бр. IУ з-564/2011 одбио предлог за утврђивање неуставности и несагласности са потврђеним међународним уговорима одредбе члана 18 Закона о изменама и допунама Закона о држављанству Републике Србије (Сл. гласник РС бр. 90/07).

У образложењу Одлуке се, између осталог, наводи да «Суд је становишта да је законодавац могао, на основу овлашћења из члана 38 став 1 Устава, да предвиди стицање држављанства на начин прописан одредбама члана 23 Закона о држављанству, уређујући то питање као право или као законску могућност која се може користити у одређеном року. Уставни суд указује да је ствар воље законодавца да у уређивању наведеног питања определи циљеве у вођењу законодавне политике у овој области, што је овом законском одредбом и учињено. Уставни суд је имао у виду и чињеницу да се Законом прописан рок за привилеговани начин стицања држављанства, који се садржан у оспореној одредби, односи подједнако на сва лица која припадају оној категорији лица на која се одредба односи, а то су припадници другог народа или етничке заједнице са територији Републике Србије, те је Уставни суд оценио да ни по том основу нема дискриминације»

Одлуке Уставног суда су коначне, извршне и општеобавезујуће и ми ћемо се, из тих разлога, таквој Одлуци повиновати.

Међутим, уз сво уважавање, нико, па ни Уставни суд, не може нас убедити да не постоји неоправдано прављење разлике, односно да не постоји дискриминација, у ситуацији када једни неко право могу да остваре независно од било ког рока, док други, то исто право, могу да остваре само у одређеном року.

- Осим овога било је и низа других активности из области заштите права националних мањина.

Тако је, на пример, било представки грађана који су се жалили на рад Градске управе града Зрењанина у вези издавања извода из матичних књига, међутим утврђено је да су те представке биле неосноване.

- Поводом инцидента који су се догодили почетком маја 2012. године у Арадцу, овај орган је у изјави за медије истакао да се мора водити рачуна да је одговорност лична, индивидуална, а не колективна. Према томе, они који су одговорни за напад на децу морају заиста и одговорати, али та одговорност не може да се прошири на целу заједницу којој они припадају.

Трећи део – Стање људских права

Заштита права деце и равноправности полова

Заменица заштитника грађана Ирена Тапавички

Остваривање људских права у области заштите права детета и равноправности полова, гарантовано је низом прописа садржаних у домаћем законодавству као и Међународним конвенцијама и декларацијама које је држава Србија ратификовала.

Прописи који су од значаја за заштиту дечијих права су Закон о социјалној заштити, Закон о извршењу и обезбеђењу, Закон о спорту, Закон о друштвеној брзи о деци, Закон о предшколском образовању и васпитању, Породични закон, Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица. Но, и поред низа законских прописа који се у појединим одредбама баве заштитом права детета, неопходно је усвојити Закон о заштити права детета који ће јасно прецизирати која су то дечија права која, када су преточена у правну норму, морају и да се поштују јер њихово кршење изазива и одређену санкцију, а то је уједно и одговорност органа јавне власти, правних и физичких лица.

У области заштите права деце, Град Зрењанин је на основу критеријума утврђених Правилником о изменама правилника о критеријумима пријема деце и начину регресирања трошкова боравка и ужине у Предшколској установи донет дана 02.11.2011.г., издвојио средства из буџета и то:

1. за децу ратних војних инвалида - 2 детета
2. за кориснике материјалног обезбеђења породице – 83 детета
3. за децу са посебним потребама – 6 деце
4. за треће и свако наредно дете - 265 деце
5. за децу без родитељског старања – 5 деце

У саставу Предшколске установе налази се 20 објеката, од којих је 19 објеката намењено за потребе целодневног или полудневног боравка деце узраста од 6 месеци до 6,5 година, а један објекат је болнички вртић који се налази на дечијем одељењу Опште болнице "Др Ђорђе Јоановић".

У школској 2011/2012 години, било је уписано 2309 деце у 108 васпитних група и једна група у болничком вртићу, а школске 2012/2013 године уписано је 2463 у 110 васпитних група и једна група у болничком вртићу.

Из буџета Града Зрењанина, у 2012.г., исплаћиван је родитељски додатак за прворођену децу и осталу децу по редоследу рађања, по 35.000,00 д. За свако дете и то за прворођено дете укупно 506 исплата, за другорођено дете 336 исплата и за трећорођено дете укупно 114 исплата, као и укупно 1001 потврда за апотеку у износу од по 5.000,00 дин.

Примери представки:

- Заменица заштитника грађана задужена за заштиту права деце и равноправност полова је дана 03.04.2012.г. упутила препоруку Предшколској установи Зрењанин јер је Предшколска установа Зрењанин начинила пропуст у раду јер није обезбедила деци која користе услуге дечијег вртића "Колибри" у Зрењанину ул. 7. јула 10 право на здраву животну средину и адекватне услове боравка и рада у просторијама вртића, на шта је обавезана као установа одговорна за бригу и заштиту деце, чиме су повређене одредбе Конвенције Уједињених нација о правима детета (Закон о ратификацији конвенције Уједињених нација о правима детета "Сл.лист СФРЈ" бр.15/90 и "Сл. лист СРЈ" 4/96).

Предшколска установа Зрењанин ће у учионици у којој бораве деца у вртићу "Колибри" у Зрењанину, ул. 7. јула 10, у којој су оба двокрилна прозора у потпуности затворена металним плочама са спољне стране, обезбедити да учионица има природно дневно светло и могућност проветравања, односно на други начин обезбедити деци боравак у адекватној учионици, обзиром да су деца већ неколико месеци приморана да бораве у мрачној просторији или са укљученим неонским светлом у току целог дана, као и без могућности природног проветравања просторије отварањем прозора.

Предшколска установа ће обавестити заменицу заштитника грађана у року од 15 дана од дана пријема ове препоруке о предузетим мерама и поступању по истој.

Обзиром да Заштитник грађана није у наведеном року обавештена о предузетим мерама, иста се дана 25.04.2012.г. дописом обратила Градској управи Одељењу за послове друштвених делатности, као органу који врши надзор над радом Предшколске установе, да Предшколска установа није поступила по препоруци Заштитника грађана.

Након тога, 30.05.2012.г. Предшколска установа доставља одговор на препоруку и обавештава заштитника грађана да су више пута покушавали да мирним путем реше спорну ситуацију са госпођом чија кућа се налази поред вртића, те пошто то није дало резултате, Установа ће покренути судски спор пред Основним судом у Зрењанину. Међутим, до данас није познато да ли је предшколска установа покренула било какав спор, да ли је поступила по препоруци и шта је предузела да деци обезбеди нормалан боравак у вртићу.

Дана 11.09.2012.г., сходно чл.27 ст.2 Одлуке о заштитнику грађана града Зрењанина, обавештен је Председник скупштине града Зрењанина, заменик председника скупштине града Зрењанина, Градоначелник града Зрењанина и заменик градоначелника града Зрењанина о томе да

Предшколска установа није поступила по препоруци нити је о предузетим мерама обавестила Заштитника грађана, чиме је прекршена Одлука о заштитнику грађана, као што је и недопустиво да се не поштују права деце на здраву животну средину и здраве услове боравка у вртићу, а све то у циљу очувања здравља деце и њихов правилан развој.

- Из области здравствене заштите деце и здравственог осигурања, заменица заштитника грађана упутила је саопштење дана 04.07.2012.g. поводом случаја да Републички фонд за здравствено осигурање крши права деце на здравствену заштиту када одбија да им овери здравствену књижицу зато што послодавац њиховим родитељима не уплаћује доприносе. У том смислу донета је препорука Републичког заштитника грађана да се деци призна статус лица која не остварују право из обавезног здравственог осигурања, те да им се без одлагања овери здравствена књижица. Наиме, према Закону о здравственој заштити, дете може постати осигураник по два основа: као члан породице осигураника или као припадник осетљиве друштвене групе.

Заштитник грађана је препоручио РФЗО да се активира алтернативни начин осигурања, односно да се деци оверавају здравствене књижице, не као члановима осигурања, односно да се деци оверавају здравствене књижице, не као члановима породице осигураника већ као члановима осетљиве групе, о чему Фонд треба да посаветује родитеље да децу осигурају по овом основу.

Према чл. 11 Закона о здравственој заштити, друштвена брига за здравље људи на територији Републике Србије остварује се обезбеђивањем обавезне здравствене заштите, између осталих, и деци до навршених 18 година живота, школској деци и студентима до краја прописаног школовања, а најкасније до 26 година живота . У складу са Уставом РС и Конвенцијом о правима детета, коју је наша држава ратификовала, свако дете има право на највиши могући стандард у смислу здравствене бриге и медицинске заштите. Не може ово право детета да зависи од неодговорних послодаваца који њиховим родитељима, преко којих су осигурани, не уплаћују доприносе, а све док надлежни државни органи не обезбеде финансијску дисциплину и доведу у ред обвезнике плаћања ових доприноса, држава је дужна да непосредно сноси и трошкове остваривања овог права. Практично, здравствене установе су у обавези да пруже потпуну здравствену заштиту деци, без обзира да ли им је оверена здравствена књижица , а средства за тај вид се обезбеђују из средстава обавезног здравственог осигурања, којим су , између осталих, обухваћена деца до 18 година и школска деца и студенти до краја школовања а најкасније до 26 година живота. Обзиром да домови здравља и здравствене установе инсистирају на овереној здравственој књижици, РФЗО је у обавези да овој групацији оверава здравствене књижице, а по основу припадности осетљивој друштвеној групи.

- Притужба родитеља на организовање превоза ученика нижих разреда у О.Ш. "Соња Маринковић" у Зрењанину. Наиме, према казивању родитеља, у мају месецу је јавно објављено, на плакатима, да Основна школа "Соња Маринковић" има организован превоз првака до школе и да родитељи приликом уписа могу пријавити децу ако су заинтересовани за превоз. Међутим, почетком школске године, родитељи су усмено обавештени да се превоз односи само на прваке који похађају наставу на мађарском језику. Незадовољни родитељи су се, такође, обратили Просветној инспекцији и Начелнику школске управе. Додатне информације о овом проблему заменица заштитника грађана је добила од Начелника школске управе, а након неколико дана родитељи су повукли представку јер је у међувремену постигнут договор о организованом превозу деце.

- Тражење савета и правне помоћи родитеља у вези поступања Центра за социјални рад везано за поверавање деце приликом развода родитеља, остваривање виђења детета са родитељем који не врши родитељско право, третман деце у хранитељским породицама, све по праву заменице заштитника грађана по чл.19 последњи став Одлуке о заштитнику грађана.

Активности заменице заштитника грађана задужене за заштиту права деце и равноправност полова везане за права детета у 2012.г.:

Дана 21.3.2012.г. обележен је Дан борбе против расизма тако што је у Великој сали градске куће одржан Јавни час за ученике Зрењанинске Гимназије и Економске школе на тему борбе против расизма и других облика дискриминације међу вршњацима.

Дана 01.06.2012.г. обележен је Међународни дан деце – Конвенција о дечијим правима

Дана 04.07.2012.г. издато је саопштење у вези оверавања здравствених књижица деце и студената

Истраживање у вези малолетничке деликвенције, у сарадњи са Вишим судом у Зрењанину, показало је да је у 2012.г. за примљено 472 предмета, што је нешто више у односу на 2011.г. у којој је било 455 предмета везаних за малолетничку деликвенцију.

Малолетник, у смислу Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, је лице које је у време извршења кривичног дела навршило четрнаест, а није навршило осамнаест година живота. У 2012.г. највећи број починилаца кривичних дела су лица од 16 и 17 година.

У порасту су кривична дела која се односе на вршњачко насиље и кривично дело уништење и оштећење туђе ствари, а најчешћа су наношење телесних повреда, учествовање у тучи, крађа и тешка крађа, неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога и неовлашћено држање опојних дрога.

У односу на прошлу годину, процентуално је већи број повратника.

У Србији је у неколико претходних година доста успешно успостављен институционални оквир за постизање родне равноправности и једнаких могућности за жене и мушкарце. Донет је низ закона који у целости и у појединим сегментима регулишу ову област. Проблем се јавља у примени појединих прописа односно доста спорој имплементацији прилично јасних законских одредби у свакодневни живот и функционисање институција.

Обзиром да је 2012. била изборна година, на свим нивоима, у области родне равноправности значајно место заузима примена Закона о избору народних посланика, као и Закон о локалним изборима. Примећено је да су углавном испоштоване одредбе да се на изборним листама уведу посебне квоте за мање заступљени пол, односно 30% жена, како би се отклонила дискриминација на местима одлучивања.

Поред овог закона, Закон о равноправности полова је основни оквир постизања родне равноправности. Такође, на положај жена утиче и примена Закона о финансијској подршци породицама са децом, Закон о здравственом осигурању, Породични закон, Закон о раду, Кривични законик и други.

Анализирајући број и структуру представки, највише је било жалби везано за област социјалних права (социјална помоћ, једнократна помоћ, бесплатни оброци), из области здравствене заштите, породичних односа, узнемиравање и злостављање на раду. Приметно је да се још увек не препознаје кршење женских људских права, због њене родне припадности, те се те притужбе свде на кршење права из радног односа, породичних односа, брига и васпитање деце.

Притужбе грађана које се односе на рад Центра за социјални рад града Зрењанина у највећем броју се односе на немогућност остваривања права на једнократну помоћ и права на бесплатан оброк. Један део представки је , након спровођења истраге и прикупљања информација од Центра и подносилаца притужби, одбачен јер заменица заштитника грађана је утврдила да није дошло до повреде права или нису испуњени услови , по Одлуци о заштитнику грађана , за поступање, док је један број поступака обустављен јер је орган, на чије се поступање представка односила, већ током истраге отклонио повреду.

Према допису Центра за социјални рад града Зрењанина од 29.01.2013.г., који је достављен Заменици заштитника грађана , о стању људских права и правној сигурности у 2012.г., урађено је 3.672 решења за једнократну помоћ од којих су 2.964 позитивна и то за 1.818 корисника.

За исплату ових једнократних новчаних давања, исплаћено је 13.297.740,00 динара. Број корисника који је користио једнократну помоћ три пута у року 2012.г. 182, а више од три пута користило је 106 корисника.

Према Одлуци о правима и услугама у социјалној заштити града Зрењанина, у чл.5 и 6 наведени су услови за признавање права на једнократну помоћ, међутим међу корисницима ствара нејасноће трећи, четврти и пети став чл.6 Одлуке где се говори о могућности да ово право може остварити и неко ко не испуњава побројане услове, а по процени Центра за социјални рад , као и висина износа једнократне помоћи, који такође може бити увећан , а на основу процене Центра за социјални рад. Исто тако, у чл.7 Одлуке се каже да појединац и породице могу право на једнократну помоћ остварити највише три пута у току календарске године, а више од три пута ову помоћ је користило 106 корисника, такође према слободној процени Центра за социјални рад.

Када орган који одлучује о неком праву , сам себи да могућност да одступи од услова наведених у Одлуци , и то по слободној процени , без јасно наведених , додатних, услова, то увек ствара сумњу код корисника који се питају који су то додатни услови, зашто они нису на том списку о коме се слободно процењује, те се стиче утисак да грађани немају једнаке могућности да остваре своја људска права, конкретно право на неки минимум егзистенције.

У 2012.г. услугу смештаја у Сигурну кућу користило је 40 жена и 50 деце жртава породичног насиља и трговине људима, а за Сигурну кућу је у 2012.г. опредељено 3.227.000,00 дин. И од тога искоришћено 3.225.412,00 дин.

У 2012.г. услугу Дневног центра "Алтернатива" користило је 13 корисника.

Услуге народне кухиње подразумевају дистрибуцију топлог obroка током целе године и пакета у периоду октобар-март. Дневно се делило 200 obroка, сваким радним даном у просторијама Црвеног крста, а право на топли оброк у 2012.г. остварило је 247 лица. Листа корисника се ажурира једном месечно.

Једном месечно се дистрибуира 340 пакета. Право на пакет у 2012.г. у периоду јануар-март и октобар-децембар 2012.г. остварило је 375 корисника.

За народну кухињу 2012.г. опредељено је 11.000.000,00 динара и искоришћено 1.744.703,00 д. Средства су опредељена за кување obroka у периоду април-септембар 2012.г. као и кување obroka и набавка намирница за формирање ланч пакета са доставом у периоду 01.10.2012.г. – 31.03.2013.г. Плаћање се врши у року од 62 дана, те ће се средства, по процени Центра за социјални рад, у највећој мери утрошити у 2013.г., за горе наведени период, на који се односи јавна набавка.

У 2012.г. поднето је укупно 471 захтев за коришћење народне кухиње, од тога 4 по захтеву странке а 467 по службеној дужности.

Ова несразмера по мишљењу заменице заштитника грађана, а према притужбама корисника, постоји због поступка подношења молби за признање неког права из социјалне заштите, обзиром да се у Центру за социјални рад у неколико случајева, унапред корисницима каже да "пара нема" и да неће добити помоћ или бесплатан оброк, те им се не дозвољава да уопште поднесу молбу, што је у супротности са Законом о управном поступку који предвиђа тачно одређену процедуру приликом решавања захтева грађана и који је строго формалан.

У области здравствене заштите, поводом представке Н.Х. из Зрењанина, отворена је истрага у вези рада Диспанзера за жене у оквиру Дома здравља у Зрењанину јер странка сматра да је угрожено њено право на здравствену заштиту због немогућности да на време обави гинеколошки преглед а све због предугог чекања да се преглед закаже, спорости администрације и дугог чекања на преглед обзиром да ради недовољан број лекара, а број пацијенткиња је велики.

С тим у вези, заменица заштитника грађана је дана 15.10.2012.г. је дала мишљење да Дом здравља "Др Бошко Вребалов" у Зрењанину у оквиру Службе за здравствену заштиту жена, није у потпуности одговорио потребама и праву пацијенткиња на превентивну здравствену заштиту у смислу доступности гинеколошког прегледа и заказивању у што краћем временском периоду, а све због спорости администрације и дугог чекања на преглед због недовољног броја лекара, како стоји у одговору Дома здравља.

Дом здравља би требало да у оквиру Службе за здравствену заштиту жена, без одлагања, унапреди доступност здравствене заштите жена, пре свега кроз повећање броја гинеколога, како би се побољшало стање репродуктивног здравља жена.

Потребно је да Дом здравља доследно и у потпуности обезбеди остваривање права грађана на здравствену заштиту а посебно на превентивни гинеколошки преглед како би се акција раног откривања малигних болести и унапређења свести жена о значају превентивног

прегледа са билборда , новинских страница и ТВ екрана спровела у реалном животу.

У свом одговору , Дом здравља такође истиче да постоји проблем у Служби за здравствену заштиту жена јер је дошло до знатног повећања броја пацијенткиња од када је укинут превентивни рад гинеколога у онколошком диспанзеру и гинеколошко-акушерској служби болнице у Зрењанину. Из тих разлога, све пацијенткиње су усмерене на Дом здравља који нема довољан број лекара како би збринуо повећан број пацијенткиња.

Годинама се у нашој земљи , па тако и у граду, спроводи акција која прокламује потребу и обавезу жене да најмање једанпут годишње обави превентивни гинеколошки преглед којим се покушава открити или спречити болест у раној фази, када је излечива.

Превентивни преглед подразумева: гинеколошки преглед, "Папа тест", колпоскопију, преглед ултразвуком и преглед дојки. Парола Министарства здравља и здравствених радника да "данас ниједна жена не би смела умрети од рака грлића материце ако би себи приуштила само један превентивни преглед годишње" губи смисао ако се види да у Правилнику о садржају и обиму права на здравствену заштиту из обавезног здравственог осигурања право на бесплатан превентивни гинеколошки преглед жене имају једном у три године.

Свакодневно прокламовање потребе да се унапреди свест жена о значају превентивног гинеколошког прегледа такође губи смисао, јер када се та свест унапреди, те исте жене дођу у ситуацију да не могу или могу "али није хитно" , да закажу тај исти преглед у разумном року.

Недовољан број гинеколога у Служби за здравствену заштиту жена при Дому здравља у Зрењанину има за последицу , не само споро заказивање и предуго чекање на преглед већ и то да су лекари преоптерећени и немају довољно времена да се посвете пацијенткињама што за последицу има , као један од разлога, забрињавајући број намерних прекида трудноће, некоришћење контрацептивних средстава и оболелих жена од рака грлића материце. Према истраживању , Службе за здравствену заштиту жена постоје у свим окрузима у АП Војводини, али просечно, један лекар обезбеђује здравствену заштиту за 7.200 жена , а у нашем округу, са центром у Зрењанину , преко 9.000 жена, (препоручује се однос од 6.500 жена на једног лекара, годишње).

Заменица заштитника грађана града Зрењанина је мишљења да Дом здравља у Зрењанину треба у што краћем времену да приступи решавању ових проблема, те да у том смислу затражи подршку локалне самоуправе као и Покрајинског секретаријата за здравство (првенствено се мисли на

повећање кадра, решавање евентуалног недостатка простора и решење проблема "затрпаности папирологијом").

У оквиру борбе против насиља у породици, према подацима Основног јавног тужилаштва у Зрењанину, у току 2012.г. поднете су кривичне пријаве због кривичног дела насиље у породици, чл.194 КЗ РС, против 261 лица, с тим да је од тог броја против 10 лица било пријављено због кршења мера заштите од насиља у породици које су изречене по Породичном закону. Од кривичних санкција, најчешће су изрицане условне осуде, па је тако у 2012.г. од укупно 59 осуђујућих пресуда, у 81,35% случајева изречена условна осуда, а у 18,64% случајева казна затвора.

Поред кривичних поступака, Основни јавни тужилац у Зрењанину је спроводио поступак за заштиту од насиља у породици подношењем тужбе за одређивање мере заштите од насиља у породици у складу са Породичним законом, те је у року 2012.г. поднето 37 тужби, мере које су најчешће изрицане су забрана даљег узнемиравања и забрана приближавања жртвама насиља на одређеној удаљености.

Насиље у породици је кривично дело које се гони по службеној дужности, што значи да је то друштвено-опасно дело које се мора казнити, без обзира на став жртве.

Наше законодавство обезбеђује правну заштиту од насиља у породици и то породичноправну заштиту (превентивну), регулисана Породичним законом и кривичноправну заштиту (репресивну), регулисану Кривичним закоником. Евидентан је повећан број пријава због насиља у породици, а један од разлога је што жене имају све више могућности да сазнају шта тачно представља биће овог кривичног дела, те да насиље није само напад на живот и тело, већ и дрско и безобзирно понашање којим се угрожава спокојство члана породице, а по Породичном закону и ограничавање слободе кретања и комуницирања, вређање, присиљавање на сексуални однос и свако друго злонамерно понашање.

Према мишљењу заменице заштитника грађана, проблеми настају у току и након спроведених поступака. Потребно је обезбедити психолошку, социјалну и другу стручну помоћ жртвама насиља током трајања кривичног поступка, стандардизовати садржину службених белешки полиције, систематски пратити поштовање изречених условних осуда, одредити обавезно лечење од алкохолизма и наркоманије те одузимање ватреног оружја од насилника, обезбедити жртвама насиља бесплатну правну помоћ и бесплатно издавање уверења о повредама.

Посебан проблем је што се, према казивању жртава насиља у породици, не помаже довољно у каснијим фазама, обзиром да се боравак у Сигурној кући

завршава много пре но што се заврши кривични поступак против насилника те је проблем повратка у кућу и живот са окривљеним.

Активности заменице заштитника грађана у области родне равноправности

Надлежности заменика заштитника грађана задуженог за заштиту права деце и равноправност полова регулисана је чл.10 б Одлуке о заштитнику грађана града Зрењанина, по којој заменица прати примену међународних прописа и закона који уређују област заштите права деце и равноправности полова, прикупља информације о примени закона о равноправности полова, обавештава надлежне органе и ширу јавност о стању у овим областима, издаје саопштења, организује и учествује у организацији и припремању савета у области равноправности полова, предузима активности усмерене ка подизању свести код јавности у вези са проблемима у равноправности полова.

У складу са тим, заменица је учествовала на семинарима који су организовани у циљу реализације пројекта "Јачање институционалних механизма за родну равноправност и спровођење политике једнаких могућности на локалном нивоу" у организацији Центра за подршку женама у сарадњи са Покрајинским заводом за равноправност полова. Циљ пројекта је да се унапреде капацитети за родну равноправност у општинама Војводине, где је град Зрењанин уврштен у напредну групу учесника и у рад на Моделу родне статистике на локалном нивоу и родног буџетирања.

Програм обуке је укључио следеће теме: Мушкарци и жене – архетипи и родни стереотипи, Историја борбе за равноправност жена и мушкараца, Концепт женских људских права и стратегија gender mainstreaminga, Међународни документи – правни основ за унапређење положаја жена и увођење политике родне равноправности, Законодавни оквир у Србији, Родна статистика, Родна анализа и Родно буџетирање.

У фебруару 2012.г. заменица заштитника грађана организовала је трибину на тему Равноправност полова у теорији и пракси, која је одржана у просторијама Месне заједнице "Доситеј Обрадовић", а у циљу информисања и упознавања јавности о питањима значајним за остваривање родне равноправности, о примени Закона о правноправности полова и остваривање политике једнаких могућности и проблема који се јављају у пракси.

Горе поменута активност је настављена гостујући у емисијама Радио Зрењанина, где се поред питања везаних за област права деце и равноправност полова, радило на приближавању институције Заштитника

грађана самим грађанима и упознавање са радом и надлежностима заштитника грађана.

У организацији Партнера за демократске промене Србија, Повереника за заштиту равноправности и и Центра за алтернативно решавање сукоба, у августу месецу 2012.г. у Руми је одржан семинар на тему " Заступање клијената у поступку медијације у случајевима дискриминације" где смо прошли специјализовану обуку у савладавању технике решавања сукоба у којој трећа, неутрална страна помаже странама у сукобу да реше конфликт путем конструктивне комуникације међу странкама.

Септембра месеца 2012.г. у Београду смо присуствовали конференцији коју су организовали Партнери за демократске промене Србија и Центар за алтернативно решавање сукоба, у сарадњи са Повереником за заштиту равноправности на тему "Заштита од дискриминације у Србији – достигнућа и изазови" која је имала за циљ представљање активности усмерених на подизање свести јавности о дискриминацији и о механизмима за заштиту од дискриминације у Србији и могућностима за њихово унапређење.

У циљу обележавања Међународног дана борбе против насиља над женама, новембра 2012.г. организована је трибина " Удари мене, а не жене" а у циљу активног супротстављања агресивним облицима понашања и свих облика насиља.

Поводом све већег броја грађана који су тражили појашњење заштитника грађана у вези застарелости дуговања према предузећима којима је поверено вршење комуналних делатности, заменица заштитника грађана је у складу са чл.19 ст.4 Одлуке о заштитнику грађана , а у циљу унапређења и заштите људских права, тим поводом издала саопштење:

Закон о облигационим односима регулише питање застарелости одређених потраживања, те је тако у чл.378 прописано да се једногодишњи рок застарелости односи на потраживања накнаде за испоручену струју, грејање, плин, воду, димничарске услуге, за одржавање чистоће, када је испорука односно услуга извршена за потребе домаћинства. Такође, то су и потраживања за радио-телевизијску претплату, телеграфа и телефона и друга потраживања поште.

Ако се покрене поступак принудне наплате дуга за неко од горе побројаних потраживања, грађани морају истаћи приговор застарелости за сва потраживања која су старија од годину дана. Обзиром да суд није у обавези да на застарелост пази по службеној дужности, приговор застарелости мора истаћи сам дужник , јер уколико то не учини постоји могућност да поверилац наплати и потраживање које је застарело.

То практично значи, ако је тужба поднета 01.септембра 2012.г. , сва потраживања која су настала пре 01.септембра 2011.г. су застарела, под условом да нисте раније тужени за те дугове.

Подизањем тужбе или предлога за извршење, као и постизањем поравнања са повериоцем, долази до прекида застаревања, те застаревање почиње тећи изнова.

Напомињем, ако поверилац позове дужника писмено или усмено да обавезу испуни, не долази до прекида застаревања, већ је потребно да поверилац предузме одговарајућу радњу против дужника пред судом ради остваривања свог потраживања.

Такође, комунална предузећа врло често поднесу тужбу за сва досадашња дуговања, у једном износу, чак и са обрачунатом каматом, па је нејасно на који се период то дуговање односи. Потребно је да у том случају грађанин захтева да се потраживање искаже за сваки месец појединачно, па у том случају за свако потраживање старије од годину дана истакне приговор застарелости.

Сарадња органа управе са заштитником грађана

Одлука о заштитнику грађана града Зрењанина предвиђа обавезу сарадње органа управе са заштитником грађана. Сарадња је важна због убрзања поступка који се води и због ефикасног отклањања повреде права грађана/ки. Предвиђена је и сарадња са председником Скупштине града, Градоначелником, начелником градске управе и њиховим заменицима како би реаговали у ситуацијама када органи управе не поступе у складу са мишљењем, предлогом или препоруком заштитника грађана или га не обавесте о предузетим мерама на отклањању повреде.

Обзиром да је 2012, година била изборна , те се променио састав руководиоца органа управе, као и председник Скупштине града и Градоначелник, заштитница грађана је успоставила сарадњу, нарочито на пољу извршавања и поштовања препорука које до тада нису биле извршене нити испоштоване и спроведене. Председник скупштине града и Градоначелник исказали су спремност на сарадњу и спровели један део неизвршених препорука заштитника грађана.

Заштитница грађана има веома добру сарадњу са ЈКП «Вододвод и канализација» Зрењанин. У том смислу, потребно је рећи да приликом рада по представкама грађана/ки, ово предузеће отклони неправилност током самог трајања поступка и у врло кратком року. Оно је остало пример добре

праксе заштитника грађана, а што је описано и у прошлогодишњем извештају.

ОСНИВАЊЕ УДРУЖЕЊА ЛОКАЛНИХ ОМБУДСМАНА СРБИЈЕ (УЛОС)

Као веома важну активност у 2012 години, издвојили би оснивање Удружења локалних омбудсмана Србије (УЛОС) и регистрацију удружења.

У Србији постоји седамнаест локалних омбудсмана по градовима и општинама. У контактима које локални заштитници грађана остварују, указала се потреба за разменом искустава, уједначавањем праксе и јачањем институције. У том циљу одржан је први састанак 26.01.2012.године у Зрењанину на ком је договорено и иницирано оснивање удружења.

У Нишу је 20.маја одржана Оснивачка скупштина, за председника Удружења изабран је заштитник грађана града Суботице Златко Маросиук, као и чланови управног и надзорног одбора удружења.

Активности локалних омбудсмана нису прошле незапажено и већ у јуну позвани смо на састанак одржан у Аеро клубу у Београду, у организацији ОЕБС –а (Организација за европску безбедност и сарадњу), где је презентована студија под називом «Капацитети и потенцијали институције локалног омбудсмана у Србији са истраживањем». Истом приликом договорена је студијска посета граду Барселони сличном удружењу локалних омбудсмана Каталоније, која је реализована од 26.10. до 01.11.2012.године.

Такође у организацији и уз финансијску подршку ОЕБС-а и града Суботице на Палићу је од 03. до 05.12.2012.године одржан скуп на тему «Подршка удружењу локалних омбудсмана Србије (УЛОС)». Присутствовали су сви локални заштитници грађана/ки, од општинских, градских, покрајинских и представници републичког заштитника грађана.

Једна од важних тема на Палићу била је измена Закона о локалној самоуправи, који на врло неодређен начин регулише положај локалног заштитника грађана. Обзиром да је у току јавна расправа, предложено је проширење надлежности локалних заштитника и на подручне филијале републичких органа, обзиром да се на тај начин остварује ефикаснија заштита људских права. Такође је предложена промена назива у **локални омбудсман**.

Услови рада заштитника грађана

У односу на претходну годину, услови рада заштитника грађана нису се променили. Ни Правилник о унутрашњој организацији и систематизацији радних места у стручној служби заштитника грађана није имао измена у односу на претходну годину. Заштитник грађана и даље је у просторијама које не испуњавају услове приступачности.

Заштитник грађана нема посебан буџет. Одлука о заштитнику грађана предвиђа да услове за рад заштитника грађана обезбеђују надлежни органи града.

Предлог заштитнице грађана је да се оформи посебна интернет презентација у циљу унапређења рада ове институције.

Остале активности - сарадња са осталим органима, невладиним организацијама и медијима

- Заштитник грађана има успешну и веома добру сарадњу са свим медијима,
- сарадњу са ОЕБС-ом (Организација за европску безбедност и сарадњу) која је путем пројеката подржала оснивање Удружења локалних омбудсмана Србије (УЛОС).
- Конференција «Заштита од дискриминације у Србији – достигнућа и изазови» у организацији Партнери за демократске промене и Центра за алтернативно решавање сукоба 27.08.2012
- сарадња са Удружењем параплегичара и квадриплегичара Баната
- сарадња са Центром за развој цивилног друштва, Зрењанинским едукативним центром, Републичким заштитником грађана, Омбудсманом АПВ, Повереником за заштиту равноправности и осталим.

Зрењанин
март 2013.године

ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА ЗА ТЕРИТОРИЈУ ГРАДА ЗРЕЊАНИНА

Драгана Радловачки Грозданов